

การสร้างฐานะทางเศรษฐกิจตามแนวทางของเศรษฐี

ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท

Creating Economic Status According to the Ways of the Millionaires in Theravada Buddhist Scriptures

¹ปิยะมาลี อาทะวงศ์ ²ชำนาญ เกิดช่อ

³ฐิติพร สะสม ⁴สว่างจิต ขันดี

¹Piyamalee Arthavong ² Chamnarn Kerdchor

³ Thitiporn Sasom ⁴ Sawangjit Khantee

¹²³⁴วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹²³⁴Nakhon Nan Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya, University

¹Corresponding Author, Email: Armumum@gmail.com

Received August 31, 2023; Revised November 13, 2023; Accepted: November 21, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของเศรษฐี 2) เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมที่ปรากฏในชีวิตของเศรษฐี และ 3) เพื่อศึกษาการสร้างฐานะทางเศรษฐกิจตามแนวทางของเศรษฐี การวิจัยครั้งนี้เป็นเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาตามแนวทางที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา ผลการวิจัยพบว่า ด้านประวัติความเป็นมาของเศรษฐี จุฬินเตวาลิกเศรษฐี มีความฉลาด วิสัยทัศน์ไกล ขยันและมีคุณธรรมเป็นปัจจัยหลักในการสร้างฐานะ อนาคตปณิกเศรษฐี มีความเมตตา บริจาคทานแก่ผู้ยากไร้เป็นประจำและสนับสนุนพระภิกษุสงฆ์ โสมกเศรษฐี มีชีวิตที่พลิกผันเนื่องจากกรรมเก่า สุดท้ายเป็นมหาเศรษฐี กุมภโสมกเศรษฐี เป็นลูกชายของเศรษฐี ออกจากบ้านเพื่อหนีโรคระบาด เมื่อกลับมาจึงใช้ทรัพย์ที่บิดาฝังไว้อย่างประหยัด เน้นคุณธรรมและความขยันจนเป็นมหาเศรษฐี เมณฑกเศรษฐี มีชีวิตลำบากตอนต้น แต่มีชีวิตสุขสบายในที่สุด เพราะมีจิตตั้งมั่นในการทำดี หลักพุทธธรรมของเศรษฐี จุฬินเตวาลิกเศรษฐีใช้ปาปนิกรรม หัวใจพอค่า และวิริยะ อนาคตปณิกเศรษฐีใช้การให้ทาน โสมกเศรษฐีใช้หลักไม่ผูกอาฆาตและให้อภัย กุมภโสมกเศรษฐีใช้อธิบา 4 เมณฑกเศรษฐีใช้บุญกิริยาวัตถุ การสร้างฐานะทางเศรษฐกิจตามแนวทางของเศรษฐีในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท จุฬินเตวาลิกเศรษฐีใช้ความรู้ด้านการเงินโดยใช้เงินต่อเงิน อนาคตปณิกเศรษฐีเน้นความตั้งใจและทำงานให้สมบูรณ์ โสมกเศรษฐีเน้นไม่ผูกอาฆาต กตัญญูและเจริญพทุธานุสติ กุมภโสมกเศรษฐีเน้นใช้เงินอย่างประหยัด และสุจริต แนวทางเมณฑกเศรษฐีเน้นความอดทนและทำดีต่อเนื่อง

คำสำคัญ: เศรษฐี; เศรษฐกิจ; คัมภีร์; พระพุทธศาสนา; เถรวาท

Abstract

This research article aimed: 1) to study the historical background of wealthy individuals, 2) to examine the fundamental principles of Buddhist ethics that manifest in the lives of these wealthy individuals, and 3) to investigate the strategies for economic development pursued by these wealthy individuals. This research employs a document-based approach, utilizing content analysis to extract knowledge and insights presented in Buddhist scriptures. The study's findings indicate that in terms of historical context, Chulantewasika, a wealthy individual, emphasized intelligence, visionary insight, diligence, and ethical values as the inseparable significant factors in wealth creation, Anathapindika, known for his generosity, consistently donated to the less fortunate and supported Buddhist monks, Kosaka experienced various life transformations due to past karma, ultimately becoming a wealthy magnate, Kumbha Kosaka, his son, left home during an epidemic, returned frugal, diligent, and virtuous, transforming into a magnate, and Mentaka, despite hardships, found a comfortable life by adhering to virtuous actions and became an exemplary figure for learning and practice. As regards the fundamental principles of Buddhist ethics, Chulantewasika emphasized principles such as integrity, a merchant's heart, and the principle of wise investment, Anathapindika followed the principle of generosity through both material and ethical donations, Kosaka pursued principles of non-binding of negative Kamma and the practice of forgiveness, Kumbha Kosaka embodied the four types of Iddhipāda, and Mentaka's approach was rooted in the fundamental principle of accumulating virtuous deeds and adhering to Buddhist principles, leading to spiritual progress and the creation of merit. In terms of strategies for economic development, Chulantewasika focused on financial knowledge and investment to generate wealth. Anathapindika emphasized determination and successful completion of endeavors. Kosaka abstained from negative actions, practiced ethical conduct, and cultivated the foundations of spiritual progress. Kumbha Kosaka's approach involved maintaining financial stability, ethical profession, and avoiding extravagance. Mentaka exhibited endurance through life's challenges and consistent dedication to virtuous actions.

Keywords: Millionaire; Economics; Scriptures; Buddhism; Theravada

บทนำ

พระพุทธศาสนาคือคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า มีหลักคำสอนที่มีเหตุและผล มีลักษณะเด่น คือ เป็นศาสนาแห่งความรู้และความเป็นจริงเพราะเป็นศาสนาแห่งการตรัสรู้จากพระปัญญาอันยิ่งของพระพุทธเจ้าเป็นศาสนาแห่งเสรีภาพ มีหลักการใหญ่ที่เรียกว่า ปาพจน์ 2 ประการคือ

1) ธรรมหรือคำสอนที่แสดงหลักความจริงที่ควรรู้และแนะนำหลักความดีที่ควรประพฤติ 2) วินัย คือข้อปฏิบัติที่วางไว้เป็นหลักกำกับความประพฤติให้เป็นระเบียบเรียบร้อยเสมอกัน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2559), ว่าโดยปิฎกซึ่งเป็นคัมภีร์หลักของศาสนามี 3 คือ พระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎกและพระอภิธรรมปิฎก (คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2560)รวมเรียกว่า พระไตรปิฎกเป็นคัมภีร์หลักของพระพุทธศาสนาเดียวกับคัมภีร์ในศาสนาอื่นเช่นคัมภีร์ไบเบิลของคริสต์ศาสนาคัมภีร์อัลกุรอานของศาสนาอิสลาม และคัมภีร์ไตรเพทของศาสนาพราหมณ์ (พระมหาดาวสยาม วชิรปัญโญ, 2557) ในพระไตรปิฎกนั้น พระสุตตันตปิฎกสามารถเรียนรู้และเข้าถึงได้เพราะมีเนื้อหาที่เป็นเรื่องราวในขุททกนิกายซึ่งมีบทธรรมภาษิตสั้น ๆ เช่น ธรรมบท ซึ่งเป็นแหล่งประมวลหลักธรรมที่มีเนื้อหาสาระสั้นแต่ชัดเจน ลึกซึ้งทั้งโดยอรรถและพยัญชนะที่เหมาะสมแก่การเรียนรู้ ประกอบด้วยหลักธรรม คติธรรม และสภาวะ ประโยชน์มากมายสามารถเลือกนำไปประพฤติปฏิบัติได้ตามความต้องการและมีประโยชน์ต่อการพัฒนาชีวิต เป็นหลัก ธรรมที่แสดงถึงหลักการใช้ชีวิตให้ดีงาม อันเป็นหลักการประพฤติปฏิบัติ (พระมหาบุญไทย ปุณณมโน, 2564) นอกจากนิทานธรรมบทแล้ว ในขุททกนิกายยังมีเรื่องราวที่เป็นชาดก แสดงเรื่องราวชีวิตของพระพุทธเจ้าเมื่อครั้งเป็นพระโพธิสัตว์เป็นนิทานที่สอนหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นเรื่องราวของพระพุทธองค์จากการเวียนว่ายตายเกิดในหลายชาติหลายภพ (สุภัค มหาวรรการ, 2561)

ปัญหาความยากจนเป็นปัญหาที่อยู่คู่กับสังคมไทยมานานแสนนาน ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศอยู่ในภาวะที่ขาดแคลนไม่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและการมีหนี้สิน สาเหตุของความยากจนก็เกิดจากการไม่มีงานทำ ประชากรเพิ่มขึ้น อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจต่ำเมื่อเทียบกับอัตรา การเติบโตของประชากร ความเกียจคร้านและความเฉื่อยชา ลักษณะของอุตสาหกรรม ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมและสังคม ตลอดจนขาดการกระจายรายได้ที่เหมาะสม และในปัจจุบันสังคมของมนุษย์ต่างให้การยอมรับตรงกันว่าทรัพย์สินโดยมีเงินและทรัพย์สินสมบัติต่างๆ เป็นสิ่งมีค่าและมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของครอบครัวโดยตรงเพราะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ครอบครัวสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยดีอย่างเป็นปกติสุขและสะดวกสบาย การบริหารจัดการทรัพย์สิน เป็นกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดและครองเวลาส่วนใหญ่ในชีวิตมนุษย์ เห็นได้จากการที่ บุคคลจะใช้เวลาในแต่ละวันไปในการประกอบอาชีพการงานเพื่อให้ได้รายได้หรือทรัพย์สินมาครอบครอง และจะจัดสรรทรัพย์สินที่หามาได้นั้นออกไปเพื่อการใช้จ่าย ส่วนที่เหลือจะถูกเก็บในรูปของเงินออม พระพุทธศาสนาให้ความสำคัญกับเรื่องเศรษฐกิจและทรัพย์สิน เพราะกิจกรรมและ ผลที่ได้รับทาง เศรษฐกิจจะเป็นฐานในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและจุดหมายชีวิตที่ดีงาม พระพุทธศาสนาถือว่าการมีทรัพย์สินเป็นเพียงวิธีการ หรือเครื่องมือเพื่อบรรลุจุดหมายอื่นมิใช่เป็นเป้าหมายในตัวเอง ประเด็นสำคัญ จึงมิใช่การมีทรัพย์สินมากหรือน้อย แต่อยู่ที่วิธีการที่จะได้ทรัพย์สินมา และการใช้ทรัพย์สินที่มีนั้นไป การที่เราจะหลุดจากความยากจนได้นั้นก็คือ รู้จักการสร้างฐานะทางเศรษฐกิจเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทุกชีวิต ยิ่งสถานการณ์ปัจจุบันสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว หลากๆด้าน จึงมีแนวคิดมากมายในการสร้างฐานะทางเศรษฐกิจทั้งแนวคิดเก่าและแนวคิดใหม่ ปรากฏในสื่อต่างๆ การศึกษาประวัติชีวิตของบุคคลที่ประสบความสำเร็จจากประวัติชีวิตของ

บรรดาเศรษฐีในพระพุทธศาสนาจึงเป็นวิธีเรียนลัดเกี่ยวกับการสร้างฐานะทางเศรษฐกิจเพื่อความ เป็นอยู่อย่างเป็นสุขและชอบธรรม เหมาะสมกับยุคสมัย

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงทำวิจัยเรื่อง “การสร้าง ฐานะทางเศรษฐกิจตามแนวทางของเศรษฐีในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท” โดยศึกษาข้อมูล จากพระไตรปิฎก อรรถกถา งานวิจัย วิทยานิพนธ์ หนังสือ ตำรา และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง กับประวัติความเป็นมาของเศรษฐี หลักพุทธธรรมที่ปรากฏในชีวิตของเศรษฐีในคัมภีร์ พระพุทธศาสนาเถรวาท และศึกษาการสร้างฐานะทางเศรษฐกิจตามแนวทางของเศรษฐีในคัมภีร์ พระพุทธศาสนาเถรวาท

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของเศรษฐีในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท
2. เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมที่ปรากฏในชีวิตของเศรษฐีในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท
3. เพื่อศึกษาการสร้างฐานะทางเศรษฐกิจตามแนวทางของเศรษฐีในคัมภีร์พระพุทธศาสนา

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของเศรษฐีในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท และข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการสร้างฐานะทางเศรษฐกิจของเศรษฐีในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท จาก เอกสารชั้นปฐมภูมิ คือพระไตรปิฎกและอรรถกถา ฉบับมหาวิทยาลัทยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และฉบับมหาวิทยาลัทยมหาภูมิบาลราชวิทยาลัย รวมทั้งข้อมูลพระไตรปิฎกและอรรถกถาจากสื่อ อิเล็กทรอนิกส์

2. รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและลักษณะของเศรษฐีในคัมภีร์พระพุทธศาสนา เถรวาท และข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการสร้างฐานะทางเศรษฐกิจของเศรษฐีในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท จากเอกสารชั้นทุติยภูมิ คือ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ หนังสือ ตำรา และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่ เกี่ยวข้อง

3. วิเคราะห์และนำเสนอการนำแนวทางการสร้างฐานะทางเศรษฐกิจของเศรษฐีในคัมภีร์ พระพุทธศาสนาเถรวาทและเขียนสรุปเชิงพรรณนา

ผลการศึกษา

วัตถุประสงค์ที่ 1 ประวัติความเป็นมาของเศรษฐีในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทผลการวิจัย พบว่า ความเป็นมาของเศรษฐีที่โดดเด่นในยุคสมัยที่พระพุทธเจ้าทรงมีพระชนมอยู่ เป็นผู้ที่มีความ ร่ำรวยแล้วอุปถัมภ์คำชูประพุทธศาสนา และเน้นความสำคัญของผู้มีศีลธรรมในการทำบุญทำทานและ ให้สนับสนุนสิ่งดีๆ ในสังคมพระพุทธศาสนา มีทั้งหมด 5 เศรษฐี คือ จูฬันเตวาสิกเศรษฐี เป็นผู้ที่ สามารถสร้างฐานะเป็นเศรษฐีได้เพราะเป็นผู้มีปัญญาดี มีความรู้ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ขยันหมั่นเพียร ตั้งตนชอบ ดำเนินชีวิตด้วยคุณธรรม มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักผูกมิตรกับผู้อื่น และมีความกตัญญู รู้คุณธรรม พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้บอกว่า "บุคคลผู้มีปัญญา รู้จักใคร่ครวญ ย่อมตั้งตนได้ด้วยทรัพย์

อันเป็นทุน แม้มีทรัพย์น้อยก็เหมือน ให้เป็นทรัพย์ก้อนใหญ่ฉะนั้น"(พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่มที่ 27 ข้อที่ 4 หน้าที่ 2 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

อนาถปิณฑิกเศรษฐี ได้รับยกย่องจากพระพุทธเจ้าว่าเป็นเอตทัคคะในด้านการถวายทาน มีเจตนาบุญสุนทาน ตั้งโรงงานและให้ทานแก่ผู้คนยากจนอย่างต่อเนื่อง เป็นชาวพุทธแบบอย่างในด้านการให้ความอุปถัมภ์พระภิกษุสงฆ์ ตัวอย่างที่น่าสังเกตในด้านการให้ความสะอาดบริสุทธิ์

โฆสกเศรษฐี เป็นมหาเศรษฐีแห่งกรุงโกสัมพี แคว้นอังสะ มีชีวิตพลัดผ่นมาหลายชาติ ชาติปัจจุบันก็เสียชีวิตหลายครั้งตั้งแต่ยังเป็นเด็กเพราะมีวิบากจากอกุศลกรรมเก่าตามมาส่งผล แต่ในที่สุดกุศลกรรมส่งผลบ้างเขาก็ได้เป็นมหาเศรษฐี เป็นผู้ที่ตั้งอยู่ในธรรมทาน มีศรัทธาจิตใจตั้งมั่นในพระพุทธศาสนา เป็นผู้ไม่อาฆาต เมื่อครั้งเกิดเป็นสุนัข เป็นผู้มีความกตัญญูรู้คุณ และความรักที่บริสุทธิ์ เป็นผู้เจริญพุทธานุสสติกรรมฐาน

กุมภโฆสกเศรษฐี เป็นลูกชายของเศรษฐี หนีโรคระบาดและออกไปจากบ้านนาน 12 ปี โตเป็นหนุ่มแล้วกลับมาที่บ้านเกิด ได้สำรวจหาทรัพย์ตามที่บิดาบอกมา แต่ไม่กล้าขุดขึ้นมาใช้ คิดให้ทำอาชีพก่อนแล้วนำกลับมาใช้ทีละน้อย ปลอมตัวทำงานรับจ้าง ดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง มีความขยันหมั่นเพียร และความรู้คุณในการรับมือกับสิ่งที่เกิดขึ้นทำให้เจริญด้วยศีลธรรม

เมณฑกเศรษฐี เคยผ่านมรสุมชีวิตชนิดแทบเอาชีวิตไม่รอด แต่เนื่องจากมีใจตั้งมั่นอยู่ในบุญเรื่อย ๆ ทำให้สามารถเปลี่ยนแปลงชีวิตที่กำลังตกอยู่ในสถานการณ์ที่เลวร้าย กลับกลายเป็นผู้มีความเป็นอยู่อย่างสุขสบาย ชีวิตประสบความสำเร็จเรื่อย ๆ เป็นต้นบุญต้นแบบของชาวโลกที่ควรศึกษาและยึดมั่นเป็นแบบอย่างในการสร้างบารมี

วัตถุประสงค์ที่ 2 หลักพุทธธรรมที่ปรากฏในชีวิตของเศรษฐีในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท หลักพุทธธรรมที่ปรากฏในชีวิตของเศรษฐีแต่ละท่านมีหลายด้านและความคิดเห็นที่คล้ายคลึงกัน ตัวอย่างหลักพุทธธรรมที่ปรากฏในชีวิตของแต่ละเศรษฐีคือ

จุฬินเตवासิกเศรษฐี ใช้หลักธรรมคือ 1) ปัญญาคือความรอบรู้ รู้ทั่ว รู้แจ้ง ที่เป็นหลักในการเสริมสร้างปัญญาที่สอดคล้องกับพระพุทธธรรม (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2559) 2) ปาปนิกรรมคือหลักของพ่อค้าที่มีความรู้ในการค้าขายและศิลปะของการซื้อขายให้เกิดประโยชน์แก่สังคม 3) วิริยะคือความเพียร ความพยายาม และความกล้าที่จะลงมือทำเพื่อประสบความสำเร็จในชีวิต และ 4) ทิฐุธรรมมีกตตสังวัตตนิกรรมคือหัวใจเศรษฐีที่มีการตระหนักในพระธรรมและมุ่งเน้นสืบสานธรรมเก่าแก่ทั้งในตัวเองและสู่สังคม

อนาถปิณฑิกเศรษฐี ใช้หลักธรรม คือ 1) การให้ทาน ทั้งอามิสทานและธรรมทาน เป็นการเลือกทำบุญในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้เกิดความสุขและส่วนหนึ่งของบุญก็เป็นการเสริมสร้างทางวิธีของธรรมซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงและขัดความทุกข์ได้(พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2559) 2) หลักธรรมพรหมวิหาร 4 สังคหวัตถุ 4 การตั้งตนชอบ และการดำเนินชีวิตแบบมีเป้าหมายด้วยความถูกต้องและสุจริต เป็นหลักในการก้าวสู่ภาวนาของธรรม และ 3) การให้อุปถัมภ์พระภิกษุสงฆ์ เป็นการสร้างบุญและสร้างพระราชกิจแก่ภิกษุสงฆ์ซึ่งเป็นหลักในการเกิดบารมี พระพุทธองค์ยกย่องท่านในตำแหน่งเอตทัคคะ เป็นผู้เลิศกว่าอุบาสกทั้งหลายในฝ่าย ผู้เป็นทายก

ชีวิตของโฆสกเศรษฐี ใช้หลักธรรม คือ 1) ความกตัญญูรู้คุณ 2) สังคหวัตถุ 4 หลักธรรมอันเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจผู้อื่น อินทรีย์ 5 คือ การตั้งมั่นด้วยจิตอันนำพาการเจริญพุทธานุสสติ กุณแห่ง

กรรม การไม่ผูกอาฆาตพยาบาท การรู้จักให้อภัยและ 3) หลักพุทธธรรมที่เศรษฐกิจนี้ปฏิบัติตามมีเช่น การไม่ผูกอาฆาตพยาบาท การรู้จักให้อภัย และความกตัญญูต่อกฎแห่งกรรม

ชีวิตของกุมภโฆษเศรษฐี ใช้หลักธรรม คือ 1) อิทธิบาท 4 (ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา) คือ หลักพุทธธรรมที่สอนให้เห็นด้วยทุกสิ่งที่เกิดขึ้น รู้และเข้าใจสาเหตุและผลที่เกิดจากการกระทำของตนเองและผู้อื่น (มั่นเหมือน สติศักดิ์, 2561) และ 2) ทิฐุธรรมมีกตสังวัตตนิกนิกรรมเป็นหัวใจ เศรษฐี หมายความว่าตัวเองจะพยายามแก้ไขความผิดพลาดและประพฤติดีให้ถูกต้องตามธรรมชาติ

เมณฑกเศรษฐี ใช้หลักธรรม คือ 1) สังคหัตถ์ 4 (ทาน ปิยวาจา อตถจริยา สมานัตตา) เป็นหลักในการปฏิบัติตามความสำคัญของบุคคลในสังคม และการพูดคุยที่เป็นประโยชน์ 2) อินทรี 5 (สัทินทรี วิริยินทรี สตินทรี สมานินทรี ปัญญินทรี) เป็นการสร้างสัมมาสัมพุทธธรรมซึ่งมีประโยชน์ในการแก้ไขความทุกข์ และ 3) เศรษฐีท่านนี้เป็นผู้มีใจตั้งมั่นอยู่ในบุญ รักการทำบุญยิ่งชีวิต และมีความเชื่อมั่นในพระพุทธธรรมที่เป็นแหล่งที่พึ่งพาในสังคม ซึ่งทำให้ท่านสร้างบารมี

วัตถุประสงค์ที่ 3 วิธีการสร้างฐานะทางเศรษฐกิจของเศรษฐีในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท ผลการวิจัยพบว่า 1. การสร้างฐานะทางเศรษฐกิจของจุฬินเตवासีกเศรษฐี เพราะเหตุ 4 ประการ ดังนี้ 1) เป็นผู้มิปัญญา มีความรู้ 2) เป็นผู้มิวิสัยทัศน์กว้างไกล ขยันหมั่นเพียร 3) เป็นผู้ตั้งตนชอบ ดำเนินชีวิตด้วยคุณธรรม มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักผูกมิตร 4) เป็นมีความกตัญญูรู้คุณ 2. การสร้างฐานะทางเศรษฐกิจของอนาถปิณฑิกเศรษฐี เพราะเหตุ 4 ประการ ดังนี้ 1) เป็นผู้ที่มีมั่นคงในการทำบุญ 2) เป็นทายาทตัวอย่าง 3) เป็นพ่อที่ดีของลูก 4) เป็นผู้มีความตั้งใจแน่วแน่ 3. การสร้างฐานะทางเศรษฐกิจของโฆสกเศรษฐีเพราะเหตุ 6 ประการ ดังนี้ 1) เป็นผู้ที่ตั้งอยู่ในธรรมทาน 2) เป็นผู้มีศรัทธา จิตใจตั้งมั่นในพระพุทธศาสนา 3) เป็นผู้ไม่อาฆาต 4) เป็นผู้มีความกตัญญูรู้คุณ 5) มีความรักที่บริสุทธิ์ 6) เป็นผู้มิเจริญพุทธานุสสติกรรมฐาน 4. การสร้างฐานะทางเศรษฐกิจของกุมภโฆษเศรษฐีเพราะเหตุ 8 ประการ ดังนี้ 1) ปุพเพตปญญา มิบุญเก่าคือเป็นลูกชายเศรษฐี 2) มีความจำดี คือ หลังจากวัยเด็กต้องหนีโรคระบาดจากบ้านไปนานถึง 12 ปี จนโตเป็นหนุ่มแล้ว กลับมายังบ้านเกิด ยังจำที่ฝังทรัพย์สมบัติตามที่บิดาบอกไว้จนพบ 3) มีปัญญารอบคอบ เมื่อพบขุมทรัพย์แล้ว แต่ไม่ขุดขึ้นมาใช้เกรงจะเป็นภัยแก่ตัว 4) มีความขยันหมั่นเพียร คิดประกอบอาชีพก่อน แล้วนำทรัพย์ออกมาใช้ทีละน้อย 5) มีความประหยัดมัธยัสถ์ แม้มีทรัพย์สมบัติมาก ก็ปลอมตัว ทำงานรับจ้าง 6) ดำเนินชีวิตอยู่ด้วยธรรม 7) มีการงานสะอาดบริสุทธิ์ 8) ไม่ประมาทในชีวิต 5. การสร้างฐานะทางเศรษฐกิจของเมณฑกเศรษฐี เพราะเหตุ 3 ประการ ดังนี้ 1) มีความอดทนสู้ชีวิต แม้จะเคยผ่านมรสุมชีวิตชนิดแทบเอาชีวิตไม่รอด 2) มีใจตั้งมั่นอยู่ในบุญเรื่อยมา เกิดความเชื่อมั่นว่า บุญเท่านั้นเป็นที่พึ่งในโลก รักการทำบุญยิ่งชีวิต 3) มีศรัทธามั่นคงในพระพุทธศาสนา

อภิปรายผล

1. การเป็นเศรษฐีในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท เศรษฐีมีความสำคัญอย่างมากในการส่งเสริมความเจริญรุ่งเรืองและความมั่นคงในเศรษฐกิจ การมีเศรษฐีที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมมีผลกระทบต่อการพัฒนาของประเทศและสังคมในทางที่ดีขึ้น สอดคล้องกับพงศ์พันธ์ จันทรวราหิตย์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของเศรษฐีที่ปรากฏในพระไตรปิฎก” ผลการวิจัยพบว่า “เศรษฐีอยู่ในวรรณะไวศยะ เป็นผู้มีความรู้รอบรู้ อย่างยิ่ง ถือเป็นคนสำคัญใน สังคมและ

เป็นที่ยอมรับนับถือของชนทั่วไป เศรษฐีจึงมีบทบาทสำคัญในการควบคุมระบบเศรษฐกิจ ของแคว้น และมีส่วนสำคัญในด้านสังคมสงเคราะห์ อันเป็นการช่วยเหลือสังคมได้มาก รวมทั้งยังมี บทบาทสำคัญยิ่งในการอุปถัมภ์ และทำนุบำรุง ส่งเสริมพระพุทธศาสนา ให้เจริญรุ่งเรืองแพร่หลายได้ มากในสมัยพุทธกาล” (พงศ์พันธ์ จันทราวาทิตย, 2522) และต้องมีการปฏิบัติตามหลักธรรมสำหรับเศรษฐีนี้ช่วยให้เกิดการกระจายความร่ำรวยและส่วนแบ่งทรัพยากรที่ยุติธรรมกับสังคมโดยรวม นอกจากนี้ยังช่วยเสริมสร้างความเป็นธรรมและความยุติธรรมในการดำเนินชีวิตและธุรกิจของเศรษฐีอีกด้วย สอดคล้องกับพระจิรวัดน์ อภินนโท ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์ผลกระทบของเศรษฐีที่ปรากฏในพระพุทธศาสนาเถรวาท” ผลการวิจัยพบว่า เศรษฐีที่ดีสามารถเป็นเศรษฐีได้ตลอดกาล เป็นผู้มีความคุณธรรมประจำใจ เลื่อมใสพระพุทธศาสนา ชอบทำบุญบริจาคทาน เป็นอุบาสกอุบาสิกาในการอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนา เป็นผู้ประพฤติดีงาม มักเป็นให้ ผู้สงเคราะห์แก่คนยากจน เศรษฐีที่ดีสามารถเป็นเศรษฐีได้ตลอดกาล เศรษฐีที่ไม่ดีไม่สามารถเป็นเศรษฐีได้ตลอดกาล จะเป็นผู้ที่ไม่มีคุณธรรม มีเจตนาที่เป็นอกุศล ไม่ให้ทานมีความตระหนี่ถี่เหนียวใช้ทรัพย์ในทางที่ผิดประพฤติดุจริตทั้งทางกาย วาจาและใจ (พระจิรวัดน์ อภินนโท, 2557)

2. หลักพุทธธรรมที่ปรากฏในชีวิตของเศรษฐีในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท ปรากฏในเศรษฐีแต่ละท่านล้วนมีหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับปัญญาและการเสียสละ การประกอบอาชีพที่สุจริต ความกตัญญูต่อบุคคล มีศีล สอดคล้องกับงานของรังษี สุพนธ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์บทบาทของอนาถบิณฑิกอุบาสกที่ปรากฏในคัมภีร์” ผลการวิจัยพบว่า อนาถบิณฑิกเศรษฐีมีคุณพิเศษหลายด้าน ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลและเกื้อกูลสังคม ตลอดจนทะนุบำรุงพระพุทธศาสนา ความพิเศษนั้นแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ 1) ด้านสังคม 2) ด้านฐานะทางสังคม 3) ด้านเป็นพุทธศาสนิกชน (รังษี สุพนธ์, 2544) และสอดคล้องกับไพโรจน์ ศุภทิปมงคล ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์บทบาทของจิตตคหบดี อุบาสกที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา” เมื่อสรุปแล้วมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาชีวประวัติชีวิตความเป็นมาทั้งในอดีตชาติและปัจจุบันชาติ ที่ทำให้จิตตคหบดีเป็นผู้ที่มีคุณธรรมและปัญญาอันยอดเยี่ยม สามารถบรรลุธรรมเป็นอริยบุคคลแม้ว่าจิตตคหบดีมีอาชีพเป็นนักธุรกิจ มีภารกิจในด้านการประกอบ อาชีพและด้านสังคมตลอดจนการปกครองอยู่เป็นนิจ จากดำเนินชีวิตเป็นอุบาสกแต่มีความสามารถ นำหลักธรรมออกเผยแผ่ ทำให้พุทธศาสนิกชนเลื่อมใสศรัทธาและเป็นที่ยำเกรงของเหล่าอัญญเดียรัจฉาย จิตตคหบดีเปรียบเสมือนเสาหลักของพระพุทธศาสนาจากวิธีการแสดงธรรมอันยอดเยี่ยม ทำให้ท่าน ได้รับการแต่งตั้งจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้เป็นเลิศในการแสดงธรรม (ธรรมกถึก) เป็นแบบอย่าง ของชาวพุทธผู้ประพฤติดีงามปกป้องและอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนา (ไพโรจน์ ศุภทิปมงคล, 2548)

3. การสร้างฐานะทางเศรษฐกิจตามแนวทางของเศรษฐีในคัมภีร์พระพุทธศาสนา การสร้างฐานะดำเนินชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนาและหลักการเหล่านี้เป็นแนวทางและแนวปฏิบัติที่ช่วยสร้างฐานะทางเศรษฐกิจที่แข็งแกร่งและมั่นคงให้กับบุคคล และส่งผลให้เกิดความร่ำรวยและความเจริญรุ่งเรืองให้กับชุมชนและสังคมทั้งในระดับท้องถิ่น ประเทศ และระดับโลก ซึ่งมีผลกระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจของบุคคลและสังคมสอดคล้องกับพระมหาสุวรณ์ สุวณโณ (จุลพงษ์) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของเศรษฐีที่ปรากฏในพระไตรปิฎกกับในสังคมไทยปัจจุบัน” สรุปเป็นประเด็นรวบยอดว่า เศรษฐีทั้ง ในยุคพุทธกาลและยุคปัจจุบันต่างให้การสงเคราะห์

แก่ผู้ยากไร้เหมือน ๆ กัน เช่น อนาคตบิณฑิกเศรษฐี ได้ให้การสงเคราะห์คนยากจนไร้ที่พึ่ง ด้วยการให้ทานข้าวน้ำ เป็นประจำมิได้ขาด ควบคู่ไปกับการถวายทานแก่ภิกษุ สามเณร ในพระพุทธศาสนา จนได้รับการยกย่องจากพระพุทธเจ้าให้เป็นผู้เลิศ (พระมหาสุวณฺณ สุวณฺโณ (จุลพงษ์), 2554) และสอดคล้องกับพระครูอาทรวณิก (อนาลโย/ฉันทสิริกุล) ที่เสนอว่าการสร้างและสะสมทรัพย์สินเงินทองต่างๆ ทำได้เมื่อเรามีความรับผิดชอบในการจัดการและใช้จ่ายทรัพย์ที่มีอยู่ด้วยความสุจริตชอบธรรม ซึ่งการสร้างคุณธรรมและความคิดเชิงบวกในจิตใจจะเป็นทุนทางใจในการสร้างความร่ำรวยที่แท้จริงให้กับชีวิตของเรา การสร้างทรัพย์และความสุขที่แท้จริงนั้นไม่ใช่เพียงแค่มองหาสิ่งที่สามารถเพิ่มเงินเข้ากระเป๋าเรา แต่อยู่ที่การมีความรู้ในการให้ความคิดเชิงบวกและคุณธรรมในทุกขั้นตอนของชีวิตเรา ซึ่งทำให้เราสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าทางทรัพย์สินและความสุขที่เป็นอิสระและยั่งยืนให้กับชีวิตเราเองและผู้อื่นในสังคม ทำให้เรามีความมั่งคั่งอย่างแท้จริงของชีวิตที่มาพร้อมกับความสุขและความสงบในใจ (พระครูอาทรวณิก (อนาลโย/ฉันทสิริกุล), 2557)

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ผลจากการวิจัยเรื่อง “การสร้างฐานะทางเศรษฐกิจตามแนวทางของเศรษฐีในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท” ผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ความรู้จากการวิจัยได้ดังนี้

1) ได้ทราบว่า เส้นทางชีวิตของแต่ละคนกว่าจะได้เป็นเศรษฐีและรักษาสถานะของความเป็นเศรษฐีไว้ได้ไม่ใช่เรื่องง่าย ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างชีวิตของเศรษฐีทั้งห้า ที่ได้ศึกษาครั้งนี้ ซึ่งสามารถแบ่งเป็น 2 จำพวก คือ 1) พวกที่ไม่ได้เกิดในครอบครัวเศรษฐี หรือที่เรียกว่า “ไม่ได้เกิดมาบนกองเงินกองทอง” ต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่อให้ชีวิตรอดและดิ้นรนแข่งขันไปสู่ความเป็นเศรษฐี คือ ชีวิตของจุฬินเตวาสิกเศรษฐีที่เริ่มต้นด้วยการค้าจากซากหนุตตายเพียงตัวเดียว และโฆสกเศรษฐีที่เป็นเพียงลูกโสเภณีที่ต้องผ่านด่านอันตรายถึงชีวิตหลายหนแต่ก็รอดมาได้จนได้เป็นเศรษฐี และ 2) คนที่เกิดมาบนกองเงินกองทองหรือในครอบครัวที่มีฐานะเป็นเศรษฐีอยู่แล้ว คือ อนาคตบิณฑิกเศรษฐี เมณฑกเศรษฐี และกุมภโฆสกเศรษฐี ซึ่งเศรษฐีเหล่านี้ก็ไม่ได้อยู่สุขสบายเสวยสุขบนกองเงินกองทองที่พ่อแม่หาไว้ให้ แต่ต้องอดทน ขยัน ใฝ่สติปัญญารักษาทรัพย์สมบัติเอาไว้และหาทางเพิ่มพูนขึ้นเพื่อเป็นมรดกให้ลูกหลานและเพื่อทำประโยชน์ต่อสังคมและพระพุทธศาสนา

2) การสร้างฐานะทางเศรษฐกิจของเศรษฐีในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท ที่เห็นเด่นชัด คือแนวทางของจุฬินเตวาสิกเศรษฐีที่ว่า ต้อง 1) เป็นผู้ที่มีปัญญา มีความรู้ด้านการเงิน โดยใช้เงินต่อเงินหรือนำเงินไปทำงานแทน โดยดูตัวอย่างหรือประยุกต์แนวทางของจุฬินเตวาสิกเศรษฐีที่ใช้ปัญญาพิจารณา เริ่มตั้งแต่ค้าหนุตตายไปขาย ได้ทรัพย์อันเป็นต้นทุนมั่งคั่งแล้วประกอบอุปบายต่าง ๆ ทำทรัพย์และยศให้เกิดขึ้น จึงได้ทรัพย์มากในเวลาต่อมา สมดังพระพุทธดำรัสว่า “บุคคลผู้มีปัญญา รู้จักใคร่ครวญ ย่อมตั้งตนได้ ด้วยทรัพย์อันเป็นต้นทุนมั่งคั่งมีประมาณน้อย เหมือนคนก่อไฟกองน้อย ให้เป็นกองใหญ่ฉะนั้น” หรือรู้จักสร้างฐานะเป็นค่อยๆ เป็น ค่อยๆ ไป เหมือนกับการก่อกองไฟทีละน้อยๆ สะสมจนเป็นกองใหญ่ฉะนั้น 2) เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ขยันหมั่นเพียร 3) เป็นผู้ตั้งตนชอบ ดำเนินชีวิตด้วยคุณธรรม มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักผูกมิตรกับผู้อื่น 4) เป็นมีความกตัญญูรู้คุณ

3) การสร้างฐานะทางเศรษฐกิจตามแนวทางของเศรษฐีในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ในปัจจุบัน คือหลักทฤษฎีธรรมมีกัตถประโยชน์หรือ “หัวใจเศรษฐี” 4

ประการ ที่ย่อเป็นคาถาเพื่อจำง่ายว่า “อุ. อา. ก. ส” อุ คือ อุภูฐานสัมปทา ขยันหา อา คือ อารักขสัมปทา รู้จักรักษาทรัพย์ ก คือ กัลยาณมิตตตา รู้จักคบเพื่อนดีหรือสร้างเครือข่ายธุรกิจ และ ส คือ สมชีวิตา รู้จักใช้ชีวิตแต่พอดี พอประมาณ

**ผังองค์ความรู้
การสร้างฐานะทางเศรษฐกิจ
ตามแนวทางของเศรษฐกิจในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท**

บทสรุป

การสร้างฐานะทางเศรษฐกิจตามแนวทางของอุปัชฌาย์เถรวาทที่สามารถนำมาใช้ได้ในปัจจุบัน ควรต้องประกอบด้วยเหตุ 4 ประการ คือ 1) เป็นผู้ที่มีปัญญา มีความรู้ด้านการเงิน โดยใช้เงินต่อเงิน หรือนำเงินไปทำงานแทน โดยดูตัวอย่างหรือประยุกต์แนวทางของอุปัชฌาย์เถรวาทที่ใช้ปัญญาพิจารณา เริ่มตั้งแต่หาหนทางไปขาย ได้ทรัพย์อันเป็นต้นทุนเมื่อน้อย แล้วประกอบอุปบายต่าง ๆ ทำทรัพย์และยศให้เกิดขึ้น จึงได้ทรัพย์มากในเวลาต่อมา สมดังพระพุทธดำรัสว่า “บุคคลผู้มีปัญญา รู้จักใคร่ครวญ ย่อมตั้งตนได้ ด้วยทรัพย์อันเป็นต้นทุนแม้มีประมานน้อย เหมือนคนก่อไฟกองน้อย ให้เป็นกองใหญ่ฉะนั้น” หรือรู้จักสร้างฐานะเป็นค่อยๆ เป็น ค่อยๆ ไป เหมือนกับการก่อกองไฟทีละน้อยๆ สะสมจนเป็นกองใหญ่ฉะนั้น 2) เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ขยันหมั่นเพียร 3) เป็นผู้ตั้งตนชอบดำเนินชีวิตด้วยคุณธรรม มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักผูกมิตรกับผู้อื่น 4) เป็น มีความกตัญญูรู้คุณ

การสร้างฐานะทางเศรษฐกิจตามแนวทางของอนาถปิณฑิกเศรษฐีที่สามารถนำมาใช้ได้ในปัจจุบัน ควรต้องประกอบด้วยเหตุ 2 ประการ คือ 1) เป็นผู้ที่มีมั่นคงในการทำบุญ ไม่เปลี่ยนแปลงแม้สถานการณ์และฐานะของตนจะเปลี่ยน 2) เป็นผู้มีความตั้งใจแน่วแน่ คิดจะทำอะไรก็ต้องทำให้สำเร็จ การสร้างฐานะทางเศรษฐกิจตามแนวทางของโฆสกเศรษฐีที่สามารถนำมาใช้ได้ในปัจจุบัน ควรต้องประกอบด้วยเหตุ 4 ประการ คือ 1) เป็นผู้ที่มีศรัทธามั่นคงในพระพุทธศาสนา 2) เป็นผู้ไม่ผูกอาฆาตอันเป็นเหตุก่อแค้นและความล้มเหลวในการสร้างฐานะ 3) เป็นผู้มีความกตัญญูรู้คุณ 4) เป็นผู้เจริญพทุธานุสสติกรรมฐาน การสร้างฐานะทางเศรษฐกิจตามแนวทางของกุมภโฆสกเศรษฐีที่สามารถนำมาใช้ได้ในปัจจุบัน ควรต้องประกอบด้วยเหตุ 5 ประการ คือ 1) มีปัญญารอบคอบ เมื่อได้ทรัพย์แล้ว ไม่อวดรวย อันจะเป็นภัยแก่ตัว ประหยัดมัธยัสถ์ ใช้จ่ายแต่พอดี 2) มีความขยันหมั่นเพียรในการประกอบ

อาชีพการงาน 3) ใช้ชีวิตด้วยการประพฤติถูกต้องตามทำนองคลองธรรม 4) ประกอบอาชีพสุจริต 5) ไม่ประมาทในชีวิต การสร้างฐานะทางเศรษฐกิจตามแนวทางเมณฑกเศรษฐีที่สามารถนำมาใช้ได้ในปัจจุบัน ควรต้องประกอบด้วยเหตุ 2 ประการ คือ 1) มีความอดทนสู้ชีวิต ดังคำว่า “ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น” 2) มีใจตั้งมั่นในการทำมาค้าอย่างไม่ท้อถอย โดยยึดคติว่า “บุญเป็นที่พึ่งทั้งในโลกนี้และโลกหน้า”

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาเรื่องนี้ ผู้วิจัยพิจารณาเห็นความสำคัญของหลักธรรมในพระพุทธศาสนาว่าสามารถแก้ไขปัญหาสังคมได้ โดยเฉพาะปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคมการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบสิ่งที่สำคัญที่สุดคือการนำเอาหลักธรรมทางศาสนา ประยุกต์เข้ากับการดำรงชีวิตในปัจจุบัน ควบคู่กับการสร้างคุณภาพชีวิตเยาวชนผู้เป็นประชากร ใหม่ของสังคมในยุคต่อไป โดยให้สถาบันการศึกษาไทยตั้งแต่ระดับประถมศึกษา จนถึงอุดมศึกษา ศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้เข้าใจถูกต้อง ซึ่งเป็นรากฐานของการเข้าใจถึงปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคมไทยในปัจจุบัน

การนำหลักพุทธธรรม หรือองค์ความรู้ที่เป็นคำสอนในพระพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษา ของสถานศึกษานั้น โดยมีจุดเน้นที่สำคัญ คือ การนำหลักธรรมมาใช้ในระบบการพัฒนาผู้เรียนโดยรวมของสถานศึกษา ซึ่งอาจเป็นการเรียนการสอน หรือ การจัดเป็นระบบวิถีชีวิตในสถานศึกษาของผู้เรียนส่วนใหญ่ โดยนำไปสู่จุดเน้นของการพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถ กิน อยู่ ดู ฟัง เป็น คือ ใช้ปัญญา และเกิดประโยชน์แท้จริงต่อชีวิต และการจัดดำเนินการของสถานศึกษาจะแสดงถึงการ จัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เป็นกัลยาณมิตรเอื้อในการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้านด้วยวิถีวัฒนธรรมแสงปัญญา ทั้งนี้การพัฒนาผู้เรียนดังกล่าวจัดผ่านระบบไตรสิกขา ที่ผู้เรียนได้ศึกษาปฏิบัติ อบรม ทั้งศีล หรือพฤติกรรม หรือวินัยในการดำเนินชีวิตที่พึงตามสำหรับตน และสังคม สมาธิ หรือด้านการพัฒนาจิตใจที่มีคุณภาพ มีสมรรถภาพ มีจิตใจที่ตั้งมั่นเข้มแข็งและสงบสุข และปัญญาที่มีความรู้ที่ถูกต้อง มีศักยภาพในการคิด การแก้ปัญหาที่เหมาะสม โดยมีครู และผู้บริหารสถานศึกษา เป็นกัลยาณมิตรสำคัญที่รักและปรารถนาดี ที่จะพัฒนาผู้เรียนอย่างดีที่สุดด้วยความเพียรพยายาม

การศึกษาหลักธรรมของพระพุทธศาสนาในศตวรรษที่ 21 สิ่งที่ต้องปรับปรุง 2 ส่วน คือ 1) ทักษะการสอนพระพุทธศาสนา เพื่อการพัฒนาความเป็นมนุษย์ในด้านพฤติกรรมพัฒนา ได้ด้วยศีล ด้านจิตใจพัฒนาได้ด้วยสมาธิ ให้เข้าใจง่ายจดจำง่ายและสามารถนำไปใช้ได้จริง และ 2) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการศึกษาพระพุทธศาสนา การเผยแพร่ให้หลักธรรมของ พระพุทธศาสนาให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้บริโภคร ซึ่งเราสามารถนำพระพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้ ในสังคมออนไลน์ ทำให้มีการศึกษาค้นคว้าพระพุทธศาสนาผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้ ทุกเวลา ซึ่งเทคโนโลยีดังกล่าวได้เชื่อมโยงให้โลกมีความเป็นหนึ่งเดียวกัน

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ดังนี้ คือ หลักพุทธธรรม และแนวทางการสร้างฐานะทางเศรษฐกิจที่ปรากฏในชีวิตของเศรษฐีในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท ดังที่กล่าวข้างต้น

หากนำมาบูรณาการหรือนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 จะสามารถแก้ไขปัญหาความยากจนในสังคมไทยได้ คือ 1) เสริมสร้างศักยภาพและ กระบวนการเรียนรู้ของคนยากจน 2) สร้างระบบคุ้มครองทางสังคม และเพิ่มภูมิคุ้มกันความเสี่ยง และ 3) พัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็งเพิ่มมากขึ้น การประยุกต์ หลักพุทธธรรมใน การแก้ไขปัญหาความยากจนในสังคมไทยนั้น คือ เน้นการพึ่งตนเอง เน้นการใช้ ชีวิตอย่างไม่ประมาท เน้นอหิงสา เน้นการดำเนินชีวิต เน้นการไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น พยายาม ละกิเลสและความโลภ การเน้นความซื่อสัตย์สุจริต มีความละเอียด และเกรงกลัวการ กระทำความผิด ส่วนพระพุทธศาสนา ได้กล่าวถึงการแก้ไขปัญหาความยากจนโดยใช้หลักทฤษฎี ธัมมิกัตถะประโยชน์ 4 ประการ คือ 1) อุฏฐานสัมปทา คือ ขยันหา 2) อารักขสัมปทา คือ รู้จักเก็บ 3) กัลยาณมิตตตา คือ คบคนดี 4) สมชีวิตา คือ มีชีวิตพอเพียง นอกจากนี้ยังมีคุณธรรมที่จะทำให้ ประสบผลสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย เรียกว่า อิทธิบาท 4 ประการ ประกอบด้วย ฉันทะ คือ ความ พอใจในสิ่งนั้น วิริยะ คือ ความเพียร พยายาม จิตตะ คือ ความคิดฝักใฝ่ และวิมังสา คือ ความ ไตร่ตรอง หากยึด หลักปาปนิกรรม คือ องค์ คุณของพ่อค้า 3 ประการ คือ 1) จักขุมา (ตาดี) 2) วิธูโร (จัดเจนธุรกิจ) 3) นิสสยสัมปันโน (พร้อม ด้วยแหล่งทุน) เป็นผู้ตั้งตนชอบ การตั้งตนชอบ อุตตสมมาปณิ จ (อัตตะสัมมาปะณิ จะ) หมายถึง การดำเนินชีวิตอย่างมีเป้าหมายด้วยความถูกต้องและสุจริต อยู่ในสัมมาอาชีวะ เป็นผู้อยู่โดยธรรม ก็ ย่อมเป็นเศรษฐีได้ ดังเช่น เศรษฐีในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยมีความเห็นควรทำวิจัยในหัวข้อ “การสร้างความสุขตามแนวทางของเศรษฐกิจในคัมภีร์ พระพุทธศาสนาเถรวาท” เพื่อศึกษาและแสวงหาความสุขที่แท้จริง ของมนุษย์ ท่ามกลางสังคมที่ วุ่นวายในปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.(2560). *พระไตรปิฎกวิเคราะห์*.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พงศ์พันธ์ จันทรวราทิพย์. (2522). “บทบาทของเศรษฐกิจที่ปรากฏในพระไตรปิฎก”. *วิทยานิพนธ์อักษร ศาสตร์ มหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พระครูอาทรอนกิจ (อนาลโย/ฉันทสิริกุล). (2557). “การศึกษาวิเคราะห์แนวคิดเรื่องหลัก ทฤษฎีธัมมิกัตถะประโยชน์ในพระพุทธศาสนาเถรวาทกับการแก้ปัญหาสังคมไทย”. *วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง กรณราชวิทยาลัย.

พระจิรวัดน์ อภินันโท.(2557). “วิเคราะห์ผลกระทบของเศรษฐกิจที่ปรากฏในพระพุทธศาสนาเถรวาท”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2559). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 34. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พระพุทธศาสนาของธรรมสภา.

พระมหาดาวสยาม วชิรปัญโญ. (2557). *ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาในอินเดีย*. พิมพ์ครั้งที่ 4.

- กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัทเอกพิมพ์ไทจำกัด.
- พระมหาบุญไทย ปุณณมโน. (2564). การศึกษาเชิงวิเคราะห์แนวคิดทางจริยศาสตร์ใน คัมภีร์ธรรมบท. *วารสารบัณฑิตศาสตร์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*. 19(2), 274-282.
- พระมหาสุวรณ์ สุวณโณ (จุลพงษ์). (2554). “ศึกษาเปรียบเทียบบทบาทของเศรษฐกิจที่ปรากฏใน พระไตรปิฎกกับในสังคมไทยปัจจุบัน”. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา พระพุทธศาสนา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ไพโรจน์ ศุภทีปมงคล. (2548). “การศึกษาวิเคราะห์บทบาทของจิตตคหบดีอุบาสกที่ปรากฏในคัมภีร์ พระพุทธศาสนา”. *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- แมนเหมือน สิทธิศักดิ์. (2561). การประยุกต์หลักอริยสัจ 4 สำหรับการพัฒนาตนและพัฒนางาน. *วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร*, 1(1), หน้า 54-66.
- รังษี สุนนท์. (2544). “การศึกษาวิเคราะห์บทบาทของอนาถบิณฑิกอุบาสกที่ปรากฏในคัมภีร์”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา*. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต). (2559). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์*. พิมพ์ครั้งที่ 32. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ผลิธัมม.
- สุภัค มหาวรากร. (2561). *การประยุกต์ใช้หลักธรรมในชีวิตประจำวันจากทศชาติชาดก*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.